

Alfred Adler
ODABRANA DELA

Alfred Adler
PSIHOLOGIJA DETETA

Izdavač:
NEVEN
Lagumska 14, Beograd
tel: 011 409 53 90
mob: 069 133 48 96

Za izdavača:
Miko Jeremijević

Suizdavač:
FENIKS LIBRIS
Lagumska 14, Beograd
www.feniks-libris.com
tel: 011 307 68 28
mob: 064 222 30 15

Dizajn:
Sunčica Jeremijević

Tehnička priprema:
Ivan Jeremijević

Štampa:
NEVEN, Beograd

Tiraž 500 primeraka

Beograd, 2017.

Alfred Adler

PSIHOLOGIJA
DETETA

NEVEN
Beograd, 2017.

Naslov originala

Alfred Adler

KINDERERZIEHUNG

INDIVIDUALPSYCHOLOGIE IN DER SCHULE

VASPITANJE
DECE

1. UVOD

Sa psihološkog gledišta, problem vaspitanja se kod odraslih svodi na problem samoupoznavanja i samoostvarenja. Dečijem vaspitanju može da se priđe na isti način ali, u svakom slučaju, sa sledećom razlikom: pitanje psihološkog vođenja, koje ne može sasvim da se isključi ni kod odraslih, kod dece zbog njihove nezrelosti postaje izuzetno značajno. Da nam je stalo do toga, deci bismo apsolutno mogli da dopustimo da se razvijaju po sopstvenom impulsu, i kada bi ona za to imala, recimo, dvadeset hiljada godina vremena, kada bi pored toga rasla u povoljnoj sredini, na kraju bi se, verovatno, prilagodila normama ponašanja jednog civilizovanog sveta odraslih. Naravno, o ovoj metodi ne može da se raspravlja. Zato su odrasli prinuđeni da se brinu o psihološkom vođenju deteta u vreme njegovog razvoja.

Neznanje je, pritom, najteža prepreka. Odrasloj osobi je već dovoljno teško da upozna samog sebe i razloge za svoja osećanja, za svoje naklonosti i antipatije, jednom rečju: da razume svoju vlastitu psihologiju. Dvostruko je teže razumeti decu, voditi ih i usmeravati na osnovu znanja potrebnih za to.

Individualna psihologija se iscrpno bavila dečijom psihologijom, kako zbog značaja ovog područja, tako i zbog naknadnog zaključivanja o karakternim crtama i načinima ponašanja odraslih. Nasuprot drugim psihološkim načinima objašnjenja, individualna psihologija ne toleriše jaz između teorije i prakse. Ona se drži celine ličnosti i kao nauka ima u vidu dinamičnu borbu ličnosti za otvaranje mogućnosti njenog razvoja i izražavanja. Posmatrano sa ovog stanovišta, praktično saznanje je već praktično znanje, jer saznanje se gradi od grešaka i zabluda, tako da svako ko poseduje to saznanje — bio on psiholog, jedan od roditelja, prijatelj ili sam taj individuum — odmah shvata mogućnost njegove praktične primene pri usmeravanju dotične ličnosti.

Pojedinačni iskazi individualne psihologije na osnovu metodskog polaznog stava čine jednu organsku celinu. S obzirom na to da je prema shvatanju individualne psihologije ponašanje individua motivisano celinom ličnosti i podešeno u odnosu na nju, svi iskazi individualne psihologije o ljudskom ponašanju odražavaju uzajamne odnose koji se manifestuju i u psihičkim delatnostima. Zato u ovoj uvodnoj glavi treba da se pokuša da se izloži stanovište individualne psihologije u celini, dok za kasnije glave ostaje rezervisano da se opširnije obrade razni, međusobno povezani problemi koji su ovde načeti.

Osnovna činjenica ljudskog razvitka je dinamična i ciljno usmerena težnja psihe. Od najranijeg uzrasta odojčeta dete je obuzeto stalnom borbom za razvoj, borbom koja je u skladu sa jednim nesvesno formiranim, a ipak

sveprisutnim ciljem: željenom slikom veličine, savršenstva i nadmoći. Naravno, ova borba, ova ciljno usmerena aktivnost, odslikava posebne ljudske sposobnosti mišljenja i unutrašnje predstave, ona vlada celim životom, svim našim specifičnim postupcima, čak i samim našim mislima, jer mi nikako ne mislimo objektivno već u skladu sa životnim ciljem i životnim stilom koji formiramo.

Jedinstvo ličnosti ustrojeno je u egzistenciji svakog ljudskog bića. Svaki individuum podjednako predstavlja jedinstvo i celinu ličnosti, kao i individualno uobličavanje ovog jedinstva. Prema tome, individuum je kako slika, tako i umetnik. On je umetnik svoje vlastite ličnosti. Međutim, kao umetnik on nije ni savršen zanatlija, ni čovek sa pouzdanim razumevanjem za dušu i telo. Individuum je, reklo bi se, jedno veoma pogrešivo i nesavršeno biće.

Pri posmatranju sklopa ličnosti pada u oči ta glavna greška u konstrukciji što se celina ličnosti, njen posebni životni cilj, njoj svojstveni životni stil ne zasnivaju na objektivnoj realnosti, već na subjektivnom pogledu individuum na životne činjenice. Pojmovna predstava, shvatanje jedne činjenice, nikada nije sama ta činjenica. Baš iz tog razloga ljudi koji žive u istom svetu činjenica dobijaju razne forme. Svaki čovek se formira u skladu sa svojim ličnim shvatanjem stvari, a neka shvatanja su psihički zdravija od drugih. Pri razvoju jednog čoveka uvek moramo računati na takve individualne greške i poremećaje, a pre svega moramo uzeti u obzir pogrešna tumačenja, promakla u ranom detinjstvu, jer ona stvarno bitno utiču na dalji tok našeg života.

Sledeći klinički slučaj može da bude primer za to. Jedna pedesetdvo­godišnja žena stalno je težila da omalovaži žene koje su bile starije od nje. U vezi sa tim palo joj je na pamet da je, kada je bila mala, stalno imala osećanje poniženosti i obezvređenosti zbog starije sestre kojoj je posvećivana sva pažnja. Ako tom slučaju pridemo na način viđenja koji je svojstven individualnoj psihologiji i koji treba da se nazove „vertikalnim”, na početku kao i na kraju života ove pacijentkinje videćemo isti psihički mehanizam, istu psihičku dinamiku. Stalno se plašila da će biti obezvređena, pa su je obuzimali gnev i razdraženost kad god bi primetila da su drugi povlašćivani ili njoj pretpostavljani. Čak i kada ne bismo znali ništa drugo o životu ove žene, ili o posebnoj celini njene ličnosti, na osnovu ova dva poznata faktora mogli bismo već skoro da popunimo praznine u svom znanju. Psiholog tu postupa nalik romansijeru koji jednom ljudskom biću treba da da tačno utvrđenu liniju postupaka, životni stil ili uzorak ponašanja, i to tako da se ne naruši utisak jedne zasebne, jedinstvene ličnosti. Dobar psiholog bio bi u stanju da predskaže ponašanje pomenute žene u određenim situacijama i da tačno opiše svojstva i karakterne odlike koje idu uporedo sa tom posebnom „linijom života” njene ličnosti. Težnja koja je odgovorna za uobličavanje individualnih ličnosti, ili ciljno usmerena aktivnost, pretpostavlja još jednu važnu psihološku činjenicu, tj. osećaj ili osećanje manje vrednosti. Sva deca imaju osećanje manje vrednosti koje im je prirodno dato i koje pokreće maštu i podstiče na napore da se posredstvom poboljšavanja